

La música del romanticisme

2015/2016

Codi: 100639

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500240 Musicologia	OB	3	1

Professor de contacte

Nom: Francesc D Assi Cortes Mir

Correu electrònic: Francesc.Cortes@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

Són necessaris uns coneixements adequats d'harmonia, i els fonaments bàsics d'estructures del llenguatge musical. És aconsellable un coneixement suficient de repertori musical del Romanticisme. A tall de suggerència, s'inclouen unes obres les quals s'aconsella que s'hagin escoltat i es puguin reconèixer i analitzar auditivament. Sobre aquestes obres, que no són un cànon sinó només una aproximació al que es podria considerar un referent necessari, es realitzaran les sessions pràctiques.

Objectius

4.1. Contextualització. Estudi general de la història de la música corresponent al període romàntic. Es defineixen els límits temporals dels moviments. S'estableixen les diferents subdivisions cronològiques i conceptuals. S'estableixen les diferents subdivisions cronològiques i conceptuals del romanticisme musical -el trànsit des del classicisme, el romanticisme ple, el neoromanticisme, el romanticisme tardà-, i es contextualitza amb el canvi sociopolític del moment. S'estudien i analitzen els diferents estils i models de creació en les vessants simfònica, instrumental, cambrística, lírica i música religiosa. S'avalua i estudia l'abast dels moviments nacionalistes.

4.2. Objectius formatius:

1. Identificar els diferents corrents i models que es donaren a la música del Romanticisme.
2. Conèixer els trets tècnics, tant des de la vessant de la composició com de la interpretació i els elements distintius de la recepció, de cadascun dels moviments, tendències i principals models del període cronològic.
3. Raonar analíticament a través d'audicions els trets cabdals d'obres pertanyents al moment històric estudiat.
4. Justificar sobre partitures dels diferents períodes les característiques d'estil, les tècniques de composició i els diferents vincles que les uneixen amb l'estètica del moment.
5. Utilitzar amb coneixement crític i correcció científica la bibliografia i les fonts musicogràfiques del període històric.

Competències

- Analitzar críticament les obres musicals des de qualsevol punt de vista de la disciplina musicològica.
- Conèixer i comprendre l'evolució històrica de la música i les seves característiques tècniques, estilístiques, estètiques i interpretatives des d'una perspectiva diacrònica.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.

- Identificar i contrastar les diferents vies de recepció i consum musicals en la societat i en la cultura de cada època.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Relacionar conceptes i informacions de diferents disciplines humanístiques, científiques i socials, especialment les interaccions que s'estableixen entre la música i la filosofia, la història, l'art, la literatura i l'antropologia.
- Vincular els coneixements adquirits amb la praxi musical, col·laborant amb els intèrprets a través de l'anàlisi i la contextualització dels diferents repertoris, tant els relacionats amb la música històrica com amb les diverses manifestacions de la música contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural
2. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural
3. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Aplicar a la recerca musical les conceptualitzacions pròpies de la filosofia, la història, la literatura i l'antropologia.
5. Comunicar per escrit, amb correcció, precisió i claredat argumentals i terminològiques, els coneixements adquirits, tant en l'àmbit de l'especialització com de la divulgació musicals.
6. Considerar la matèria de manera integral i identificar el context en el qual s'inscriuen els processos estudiats i la relació que tenen amb els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament sociohistòric.
7. Contextualitzar en l'entorn històric i cultural les obres musicals des d'una perspectiva crítica.
8. Definir els processos de periodització i de classificació estilística i tipologia usuals en la conceptualització històrica del fet musical.
9. Determinar la complexitat dels processos de recepció de la música.
10. Establir els fenòmens de circulació de les idees en el domini musical.
11. Exposar els coneixements sobre la història, l'art o altres moviments culturals.
12. Identificar correctament el repertori essencial i els principals compositors de cada un dels moments històrics.
13. Identificar críticament les diferents orientacions de praxi musical que els intèrprets apliquen a la música de cada època històrica.
14. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics
15. Identificar els mètodes propis de la història i la seva relació amb l'anàlisi de fets concrets
16. Identificar i ubicar críticament en la seva època històrica les diferents tipologies musicals.
17. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
18. Identificar les propietats estilístiques de cada període històric.
19. Integrar els coneixements adquirits en l'elaboració de textos sintètics i expositius adequats a l'àmbit comunicatiu acadèmic i d'especialització.
20. Interpretar els textos teòrics més importants de cada època.
21. Reconèixer en la praxi musical els elements de diverses cultures i de diferents èpoques històriques.
22. Relacionar els canvis tecnològics i científics de cada època amb la creació i la recepció de la música.
23. Resoldre problemes d'índole metodològica en l'àmbit de la musicologia.
24. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història
25. Utilitzar el vocabulari propi de la ciència musicològica relacionat amb cada època històrica.
26. Vincular els períodes de la història de la música amb els períodes de la història de l'art, a través de les semblances i les discrepàncies.

Continguts

1. Orígens i significació del concepte "Romanticisme". Periodització.

2. La música com a llenguatge durant el romanticisme.

3. Nous condicionants del fet musical: nacionalisme, el culte al geni, la musicologia, els canvis socials.

4. El llenguatge musical durant el segle XIX.

4.1. Aparició del concepte evolutiu en el llenguatge: l'afany de novetat.

4.2. La forma musical: idealització, exageració, destrucció i referents.

4.3. Melodia i harmonia: la complexitat i l'originalitat.

4.4. L'orquestració: l'especulació tímbrica, la tècnica i l'evolució en la construcció d'instruments.

4.5. La música sacra: un nou espai; crisi i "renovació" en l'esguard del passat.

4.6. El concepte de model: focus i perifèries.

5. Dels inicis fins 1830.

5.1. Alemanya: fenòmens socials, música instrumental, *lied*, cambra.

5.2. França: pedagogia, la nova societat i la música de saló, el concert.

5.3. Aparició del Romanticisme musical a Europa: des de l'assimilació a les manifestacions nacionals.

6. El torn ideològic i estètic de 1830 a 1848: la plenitud romàntica.

6.1. Alemanya: el nou simfonisme, el món coral i l'associacionisme.

6.2. El fenomen del virtuosisme.

6.3. França: influència de les seves propostes pedagògiques i organitzatives, el nou model simfònic des de Berlioz, la *mélodie*.

6.4. El consum musical: eina d'educació, eina d'ideologia, eina de progrés.

7. La segona meitat de segle: Neoromanticisme i tardoromanticisme.

7.1. Formalisme, historicisme, naturalisme, simbolisme i corrents espiritualistes.

7.2. Alemanya: la simfonia des de Brahms i Bruckner, el *lied*.

7.3. França: L'exotisme, l'*Ars Gallica* i el nou simfonisme. Canvis a la música de cambra francesa.

7.4. Significació de la música a la societat: músiques de ball i consum; el fenomen de la música coral.

8. El nacionalisme en el decurs del segle.

8.1. Problemàtica i definició del concepte, periodització.

8.2. Models nacionalistes.

9. El context històric del canvi de segle: models; temps de crisi (aparent), continuïtat del romanticisme tardà; concepte i trets musicals de *fin de siècle*.

Metodologia

L'assignatura combinarà aspectes teòric i pràctics, alhora que vetllarà per una connexió transversal dels coneixements. No podem entendre el Romanticisme i la música del segle XIX sense posar-la en relació amb la resta del coneixement artístic, literari i científic del seu temps, així com tampoc es pot comprendre deslligada de les circumstàncies sociopolítiques i econòmiques que varen condicionar els canvis pregonos en la societat contemporània. Es realitzaren activitats de tipus pràctic, lliçons expositives, alhora que també es tindrà en compte la realització de l'estudi individual i de treballs tan a l'aula com individuals.

1. Classes magistrals.
2. Sessions pràctiques, adreçades al coneixement de qüestions tècniques, com la instrumentació romàntica, la interpretació en el Romanticisme, i la forma de viure la música en el segle XIX.
3. Estudi individual, que combinarà des d'audicions, estudis de tractats de l'època, realització de comentaris de text i lectures d'obres literàries en les quals la música hi tingui un paper destacat.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Anàlisi de partitures	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26
Seminaris de comentaris de textos i audicions d'obres	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26
Sessions presencials, classe magistral	25	1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26
Tipus: Supervisades			
Lectures, audicions i instrumentaciones	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26
Tipus: Autònomes			
Cerca d'informació i estudi	37	1,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26
Estudi i lectura d'articles	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26

Avaluació

Es proposa el sistema d'avaluació continuada, consistent en la realització de les següents evidències:

- a) un seguit de comentaris de text que seran exposats a classe (avaluable dins el grup de "comentaris i treball d'orquestració")
- b) un treball tècnic de construcció musical
- c) un exercici d'anàlisi musical a partir de la interpretació d'un repertori que es trobarà al Campus Virtual
- d) avaluació d'audicions, consistent en el reconeixement de 20 audicions, entre un grup proposat de 50 obres
- e) dos exàmens parcials. El primer d'ells comprendrà la primera meitat del temari, fins a principis del Neoromanticisme.

Les dates de lliurament i de realització de les proves i evidències avaluable seran, aproximadament:

20-October: Anàlisi de una partitura

10-Novembre: Primera prova d'avaluació

15-Desembre: Comentaris de text, lliurament d'un comentari: ha d'incloure necessàriament bibliografia, desenvolupament crític, notes bibliogràfiques, resum del text raonat, i una conclusió. S'indicarà quin comentari s'haurà de lliurar.

22- Desembre: Prova d'audicions (reconèixer 20 audicions, entre un grup de 50 obres)

14-Gener: Segona prova d'avaluació

Es realitzaran dues proves d'avaluació. El resultat d'aquestes proves es promitjarà amb la participació a les sessions pràctiques, els seminaris analítics, i els comentaris de text. Una part de l'assignatura consistirà en la realització de comentaris presencials i orals a les classes, que sovint seran el motiu conductor de cadascuna de les sessions. Els textos seran publicats en forma de dossier. Els materials docents es podran consultar a un espai específic del Campus Virtual de la UAB. El lliurament dels treballs es farà de manera presencial, en suport paper, llevat dels dos grups que participin, si és el cas, en la prova pilot. Per a poder aprovar l'assignatura cal haver superat les dues proves d'avaluació, com a mínim. La no superació d'una de les dues proves d'avaluació significarà que l'assignatura no està aprovada.

Els dies definitius de les proves seran publicats a l'espai específic del Campus Virtual de la UAB. Allí també es podran consultar els comentaris de text i els treballs a realitzar.

Existeix una Segona Opció d'Avaluació, consistent en una prova pilot (experimental), integrada com a màxim per dos grups reduïts, amb 4 estudiants cadascun d'ells. L'avaluació d'aquests dos grups consistirà en:

- a) Realitzar una prova pilot de redacció-revisió d'articles a la Wikipedia: 50% de la qualificació.
- b) Realització de les dues proves d'avaluació: 50% de la qualificació (cadascuna de les dues proves valdrà el 25% de la nota final).

L'objectiu de la part pràctica d'aquesta Segona Opció consistirà en aconseguir una "Menció d'article de qualitat" a la Wikipedia, o bé pot consistir en la "creació de nous articles" a la Wikipedia, d'acord amb les indicacions del tutor responsable de l'assignatura. La temàtica dels articles tindrà a veure amb el temari general d'aquesta assignatura. La composició d'aquests grups es farà en funció de la possibilitat de creació d'un grup homogeni. Es tindran en compte com a criteris per a constituir els grups en cas que fos necessari:

-les qualificacions obtingudes al Grau de Musicologia fins el moment (50%)

-la valoració del curriculum de l'estudiant (50%), segons la seva formació musical i acadèmica universitària.

En cas que un estudiant participi en un d'aquests dos grups, seli aplicarà un criteri d'avaluació diferent, atinent que estarà realitzant unes activitats diferents, i de responsabilitat, envers la resta del grup.

Treballs musicals: a) Instrumentació de fragments en format de reducció de piano a partir de les tècniques emprades a diferents moments històrics, relatives a la Història de la Música durant el Romanticisme. Realització de comentaris de text sobre les pautes que es determinaran a la classe. Aquests comentaris es distribuïran en sessions de seminaris. Anàlisi d'unes partitures, en les que es cercaran trets harmònics, melòdics i texturals propis del Romanticisme.

1. (Criteris d'avaluació)

F

F

Totes les consultes sobre la reavaluació es faran de manera presencial, en horari de despatx. La reavaluació de les dues avaluacions es realitzarà en una sola prova conjunta, durant el mes de gener, després que s'hagin realitzat les sessions de revisió de notes. Només s'haurà de reavaluar aquella de les dues proves d'avaluació que no hagi estat superada. Cadascuna de les dues proves d'avaluació ha d'estar aprovada per a que l'assignatura pugui ser considerada aprovada. S'anunciarà a través de SIGMA i del Campus Virtual de la UAB del dia i hora de les sessions de revisió de notes.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Anàlisi partitures	10 %	1	0,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26
Avaluació d'audicions	10 %	1	0,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26
Comentaris i treball d'orquestració	20 %	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26
1a Prova d'avaluació	30 %	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26
2a Prova d'avaluació	30 %	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26

Bibliografia

* AVIÑOÀ, X. (ed) *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear*, vol. III.

Barcelona, ed 62, 2000.

* BONASTRE, F.; CORTÈS, F. *Història Crítica de la Música Catalana*. Bellaterra, servei

de publicacions de la UAB, 2009.

* BLUME, F. *Classic and Romantic Music*. London, Faber & Faber, 1972.

* CASARES, Emilio (ed); ALONSO, Celsa (ed). *La música española en el siglo XIX*.

Oviedo, Servicio de Publicacions de la U. de Oviedo, 1995.

* CASINI, Claudio. *Historia de la música. El siglo XIX, segunda parte*. Madrid, Turner

Música, 1987.

* CORTÈS, Francesc. *Història de la Música a Catalunya*. Barcelona, editorial Base, 2011.

* CORTÈS, Francesc; ESTEVE, Josep-Joaquim. *Músicas en tiempos de guerra. Cancionero (1503-1939)*, col·lecció *El espejo y la lámpara*, 6. Bellaterra,

Servei de Publicacions de la UAB, 2012.

* DAHLHAUS, Carl. *La Musical dell'ottocento*. Firenze, ed. Discanto, 1990.

* DAHLHAUS, Carl. *Between Romanticism and modernism*. Berkley, University of California Press, 1982.

* DAHLHAUS, Carl. *La idea de la música absoluta*. Barcelona, Idea Books, 1999.

* DAHLHAUS, Carl. *Realism in Nineteenth-Century Music*. Cambridge, 1985.

* DI BENEDETTO, Renato. *Historia de la música, 8. El siglo XIX, primera parte*. Madrid, Turner Música, 1987.

* EINSTEIN, Alfred. *La música en la época romántica*. Madrid, Alianza Música, 1986.

* FUBINI, Enrico. *El romanticismo: entre música y filosofía*. Valencia, U. de Valencia, 2002.

* HEINE, Henri. *Mais qu'est-ce que la musique?* París, Actes Sud, 1997.

* LONGYEAR, Rey Morgan. *La música del siglo XIX: el romanticismo*. Buenos Aires, ed. Víctor Leru, 1983.

* NATTIEZ, Jean-Jacques. *Musiques. Une encyclopédie pour le XXIe siècle. Vol IV*. Paris, Actes Sud-Cité de la Musique, 2006.

* PLANTINGA, Leon. *La música romántica*. Madrid, ed. Akal, 1992.

* ROSEN, Charles. *The Romantic Generation*. Harvard University press, Cambridge, 1995.

*VV. AA. *El segle romàntic. Actes del Col·loqui sobre el romanticisme a Catalunya*. Vilanova i la Geltrú, 1998.